

ELŐTERJESZTÉS

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata

Képviselő-testületének 2022. április 28-i ülésére

Tárgy: Javaslat az újpesti Tanácsköztársaság-emlékmű átszállítására a Memento Parkba

Tisztelt Képviselő-testület!

Két, látszólag egymástól független politikai eseménysor miatt az alábbi javaslatot kívánom tenni.

- 1) 2022. április 17-én Budapest humán területekért felelős főpolgármester-helyettese, Gy. Németh Erzsébet bejelentette, hogy lemond posztjáról és pályafutását országgyűlési képviselőként folytatja. Ezzel minden bizonnyal új helyettest nevez majd ki maga mellé a főpolgármester.
- 2) Az elmúlt hetekben Közép-Európa és a Baltikum országaiban sorra bontották le, döntötték le, szállították el a kommunizmusnak vagy a szovjet megszállásnak emléket állító köztéri emlékműveket.

Ezzel a két hírrel összefüggésben időszerűnek tűnik ismét elővenni az újpesti Szabadság parkban található Tanácsköztársaság-emlékmű ügyét, mely a rendszerváltás óta újra és újra felmerül az újpesti közéletben.

A Tanácsköztársaság-emlékművet 1959. március 21-én, Mansfeld Péter kivégzésének napján avatták fel. Annak ellenére (vagy talán éppen azért) Újpesten helyezték el, hogy 1919. június 24-én itt volt az egyetlen jelentős, munkások által szervezett megmozdulás a proletárdiktatúra ellen. Az újpesti "munkás-ellenforradalmat" órák alatt vérbe fojtották, a megtorlás során hét embert gyilkoltak meg.

Az elmúlt évtizedekben több – sajnálatos módon sikertelen – kísérlet történt az újpesti Szabadság park területén álló ún. Tanácsköztársaság-emlékmű (*a Magyar Vörös Hadsereg harcosa* elnevezésű szobor) jelenleginél méltóbb helyre történő elszállítására. Legutóbb 2015-ben, Pajor Tibor önkormányzati képviselőnek az előterjesztésére született határozat az emlékmű eltávolítására.

A határozat elfogadását nem követte tett, a szobor azóta is háborítatlanul áll ezen a helyen. 2019-ben az önkormányzati választások után megalakuló ÚPK frakciónövetség is tárgyalta a kérdést az egyik első frakcióülésének egyikén. Akkor a frakciónövetség csaknem egyhangúan a szobor eltávolítása mellett foglalt állást.

E politikai felhatalmazásnak megfelelően Czigler László alpolgármester úr vette kezébe a szobor elszállításának az ügyét. Megszerezte a Szoborpark befogadó nyilatkozatát, vagyis jelen állás szerint van, ill. lenne hova szállítani a szobrot. Beszerezte a szobor alkotójának, Gyenes Tamás (1920-1963) leszármazottainak a nyilatkozatát, melyben az örökösök nem járultak hozzá a szobor elszállításához, legfőképp arra hivatkozva, hogy az alkotó milyen sok másik emlékművet készített országszerte ill. a szocialista blokk országaiban. Alpolgármester úr ugyancsak beszerezte a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének és a Budapest Galéria szakértőinek állásfoglalását, akik ugyancsak nem támogatták a szobor áthelyezését, álláspontjukat meglehetősen marxista szemléletű szakvéleményre alapozva (pl.: „*a vörös katonák nem ideológiai célokért, hanem a haza védelméért fogtak fegyvert*” stb.).

Ezután Gy. Németh Erzsébet elé került az ügy, aki érdemben dönthetett volna az emlékmű sorsáról, hiszen az ő hatáskörébe tartozott az, hogy előterjesztést tegyen a Fővárosi Közgyűlés számára a kérdésben. Ezt sajnálatos módon az elmúlt két évben nem tette meg; Újpest felé pedig – korábbi ismereteim szerint – több semmitmondó levéllel hátrította el magától az ügyet; magyarul: megakadályozta az emlékmű eltávolítását Újpestről.

Látható, hogy érdemi politikai akarat nincs az emlékmű elszállításának kérdésében. Sem a korábbi fideszes vezetésű helyi és fővárosi vezetés, sem pedig az ellenzéki pártok által vezetett kerületi és budapesti önkormányzat nem kíván az üggyel érdemben foglalkozni. Mindeközben tágabb közép- és kelet-európai kitekintésben azt látjuk, hogy sorra döntik le a szovjet önkényuralomra emlékeztető megmaradt szobrokat. Jelen esetben nyilvánvalóan nem ilyesfajta barbár rombolásról, hanem épp ellenkezőleg, a szobrot megillető méltó helyre való átszállításról lenne csupán szó.

Véleményem szerint nincs akadálya annak, hogy 100 évvel a Tanácsköztársaság bukása és 33 évvel a rendszerváltás után a szobor átszállításra kerüljön a szoborparkba és az ügy lezárásra kerüljön. Azt gondolom, hogy Gy. Németh Erzsébet távozásával ehhez végre megnyílt a gyakorlati lehetőség is. Ezért azt javaslom, hogy Újpest polgármestere a Fővárosi Közgyűlés tagjaként a soron következő ülésen tegyen előterjesztést a szobor átszállítására.

Előterjesztésem mellé mellékelem a 2015-ben elfogadott határozatot, az akkori képviselő-testületi vita jegyzőkönyvének kivonatát, az MTA BTK TTI és a Budapest Galéria szakmai állásfoglalásait, valamint a szobor alkotójának, Gyenes Tamás fiának a 2012-ben írt levelét. *(Tudomásom szerint Újpest Önkormányzatának birtokában van továbbá a Memento Park befogadó nyilatkozata és Gy. Németh Erzsébet elutasító válaszlevelei is.)*

Az előterjesztést a Közművelődési és Oktatási Bizottság 2022.04.26-i ülése nem támogatta, miután sem az ellenzéki pártok, sem a Fidesz képviselői és delegáltjai nem vettek részt a szavazásban. A javaslatot rajtam kívül egyedül a Jobbik delegáltja támogatta.

HATÁROZATI JAVASLAT

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának Képviselő-testülete az újpesti Szabadság parkban található Tanácsköztársaság-emlékmű (A Magyar Vörös Hadsereg harcosa c. alkotás) ügyét megtárgyalta. A Képviselő-testület megállapította, hogy az 56/2016 (II.26) számú önkormányzati határozat az elmúlt hét évben nem került végrehajtásra. A Képviselő-testület megállapította továbbá, hogy az emlékmű befogadására és méltó módon történő elhelyezésére a Memento Park befogadó nyilatkozatott adott ki.

Ezért Újpest Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy megerősíti és végrehajtja az 56/2016 (II.26) számú határozatban foglaltakat, felkéri Újpest polgármesterét, hogy tegyen előterjesztést a Fővárosi Közgyűlésben arra, hogy a nevezett emlékmű a jelenleginél méltóbb helyre, a Memento Parkba kerüljön átszállításra a közeljövőben.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

Szabó Balázs

önkormányzati képviselő

Budapest, 2022. április 28.

Részlet az újpesti képviselő-testület 2015. február 26-i ülésének jegyzőkönyvéből:

A Tanácsköztársaság emlékmű eltávolításáról

Pajor Tibor

Tegnap volt a kommunista diktatúra áldozatainak emléknapja. Sajnálattal tapasztalja, hogy Újpesten még számos dolog emlékeztet a kommunizmusra, több olyan emlékmű is van a kerületben, aminek véleménye szerint nincs itt a helye. Ezek közül legkirívóbbnak tartja Újpest Városkapunál a Tanácsköztársaság emlékművet. A rendszerváltás után negyed százada még mindig egy Tanácsköztársaság szobor fogadja az Újpestre érkezőket. Korábban már beadott egy határozati javaslatot arra vonatkozóan, hogy ezt az emlékművet helyezték át máshova. Akkor nem sikerült elfogadtatni, ezért most újra beterjeszti a testület elé a határozati javaslatát az ügyben, amely úgy szól, hogy a Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a Szabadság park területén álló Tanácsköztársaság-emlékműnek Újpest közterületein nincs helye, egyben felkéri a polgármestert, hogy a szükséges intézkedéseket tegye meg. Véleménye szerint ez egy liberális javaslat, és ha a Budapest Galéria úgy gondolja, hogy ez egy fontos művészeti értéket képvisel, akár a kiállító terében is felállíthatja. Kéri a Képviselő-testület tagjait, hogy támogassák a határozati javaslatát.

Nagy István

Egyetért a határozati javaslattal. Emlékei szerint ebben az ügyben egy korábbi előterjesztés kapcsán az a döntés született, hogy meg kell vizsgálni, van-e valamilyen művészi értéke a szobornak. Már nincs is ott koszorúzás, és gyakorlatilag az az emlékhely megszűnt. Tudomása szerint a Fővárosnak van illetékessége a szobor eltávolításával kapcsolatban, az Önkormányzat nem tud csak úgy egyszerűen elvitetni egy szobrot.

Dr. Trippon Norbert

Úgy gondolja, semmilyen hatóság nem tilthatja meg és az Önkormányzat hatáskörébe tartozik, hogy adott esetben, amíg a szoborról valamilyen szakmai döntés nem születik, addig a szobor mellett egy olyan tájékoztató tábla legyen, ami visszafogott költséggel elkészíthető és az arra járók számára teljesen világossá teszi a Tanácsköztársaság idején, az akkori rezsim milyen bűnököt követett el. Véleménye szerint egy ilyen tábla elkészítése sokkal gyorsabban elintézhető lenne.

Hozzáteszi, hogy a Vízművek területén két volt Népszava újságíró meggyilkolására emlékező emlékmű található. Úgy gondolja, hogy érdemes lenne arra is áldozni, hogy a fehérterror áldozatairól is megemlékezzenek, de nem akarja kiszélesíteni a perspektívát.

Meglátása szerint amennyiben szándék van rá, akkor az általa javasolt tábla kihelyezésével lehetne legolcsóbban megvalósítani és egyértelművé tenné, hogy az Újpesti Önkormányzat elhatárolódik mindenfajta kommunista rezsim, mindenfajta szélsőséges rezsim tetteitől.

Pajor Tibor

Úgy gondolja nincs helye ennek a szobornak Újpest kapujában és nem ért egyet a tábla elhelyezésével. Annak idején javasolta, hogy a Városházáról vegyék le a vörös csillagot, és beadott egy határozati javaslatot is ezzel kapcsolatban, miszerint állítsák vissza az eredeti állapotot a Városháza homlokzatán. Sokáig nem lehetett tudni, hogy mi az eredeti állapot, és a vörös csillag még kint van a Városháza falán.

Nagy István

Tájékoztatja a testületet, hogy Ozsváth Kálmán képviselő társuk egy koncertet szervez, melynek a bevételét az Ukrajnában szenvedő, elsősorban magyar nemzetiségű állampolgárok megsegítésére szánják, és mindenkit várnak a rendezvényre. Ezen túlmenően maga is szervez a kárpátaljai gyerekek részére egyhetes Velencei tartózkodást a nyár folyamán az Önkormányzat napközis táborába, az Önkormányzat költségére, hiszen sok gyermek sérül meg nap mint nap Kárpátalján ennek az agresszióknak a következményeként.

Több észrevétel nem lévén szavazásra teszi fel Pajor Tibor határozati javaslatát. Felhívja a figyelmet arra, hogy amennyiben egyhangú döntés születik, akkor elvitetik a szobrot.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 56/2015.(II.26.) határozata a Tanácsköztársaság emlékmű eltávolításáról

Újpest Önkormányzat Képviselő-testülete Pajor Tibor frakcióvezető úr indítványára úgy dönt, hogy a Szabadság park területén álló Tanácsköztársaság-emlékműnek (A Magyar Vörös Hadsereg harcosa c. szobor) Újpest közterületein nincs helye, egyben felkéri a polgármester, hogy a szükséges intézkedéseket tegye meg.

(13 igen, 1 tartózkodás)

Felelős: polgármester

Határidő: 2015. április 30.